

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Босюк Владислава Андріївна

УДК

**СОЦІАЛЬНО-ПЕДОГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ, ЯКІ
ЗАЗНАЛИ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї, В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

спеціальності 231 – «Соціальна робота»

АФТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи

за освітньою програмою «Соціальна робота»

Миколаїв – 2019

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили,
Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат історичних наук, доцент
МАЛИНОВСЬКА Наталя Леонідівна
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили.

Рецензент: доктор політичних наук, професор
ЄВТУШЕНКО Олександр Никифорович
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили.

Захист відбудеться 27 лютого 2019 року о 10.00 на засіданні кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки Чорноморського національного університету імені Петра Могили, за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі соціальної роботи, управління і педагогіки Чорноморського національного університету імені Петра Могили, за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що проблема насильства в сім'ї відображає негативну ситуацію, яка існує у взаєминах в суспільстві. Її гострота свідчить про нездорову соціально-моральну обстановку в нашому суспільстві. Саме тому, зараз як ніколи постає питання про актуальність аспекти вивчення домашнього насильства над дітьми. Все вище написане і обґрунтовує актуальність обраної теми дослідження.

Проблематика насильства являє собою велику область, яка найінтенсивніше розробляється у світовій науці в останню чверть століття такими науковцями як Д. Левінсон, Дж. Кобрин, Д. Финкелхор, Д. Іванік, К. Брон, Р. Ленг, Е. Міллер, і ін.

Останнім часом цю проблему почали вивчати як і психологи так і соціальні працівники, соціологи, правозахисники і т.д. У вітчизняній психологічній науці дана проблематика порівняно молода, її розглядають та досліджують у своїх роботах Т. Сафронова, О. Сокілова, І. Цимбал та ін. У дослідженні домашнього насильства орієнтовані вчені Р. Добаш, Л. Уолкер, М. Косс, К. Йолло, Д. Курц та ін. Проблема насильства дітей в сім'ї та теоретичні засади проблеми насильства над дітьми розглядають І. Зверева, Н. Максимова, К. Мілютіна, Т. Сафонова, Е. Цимбал.

Проте, при всій значущості згаданих розробок, питання насильства над дітьми у сім'ї є гострою та актуальною проблемою в сучасному суспільстві, але при аналізі літератури та наукових праць можна визначити, що вона є не достатньо розробленою та дослідженою у соціально-педагогічній літературі. На нашу думку, проблема соціально-медичного супроводу та контролю сімейного насильства не досліджена взагалі. Враховуючи дану проблему, темою магістерської роботи було обрано «Соціально-педагогічний супровід дітей, що зазнали сімейного насильства, в умовах закладів середньої освіти».

Мета дослідження – наукове обґрунтування сутності соціально-педагогічного супроводу дітей, що зазнали сімейного насильства, в умовах закладів середньої освіти.

Для досягнення мети було сформульовано такі **завдання дослідження**:

- 1) Дослідити види насильства над дітьми в сім'ї;
- 2) Визначити причини та наслідки домашнього насильства над дітьми;
- 3) Розглянути насильство над дітьми в сім'ї як соціальну проблему сучасного суспільства;
- 4) Проаналізувати досвід соціально-педагогічного супроводу дітей, що зазнали сімейного насильства (на прикладі ЗСО);
- 5) Провести діагностику дітей, що зазнали сімейного насильства;
- 6) Розглянути соціально-педагогічну роботу з профілактики сімейного насильства щодо дітей, в умовах закладів середньої освіти.

Об'єкт дослідження – сімейне насильство як соціально-психологічний феномен.

Предмет дослідження – особливості соціально-педагогічного супроводу дітей, які зазнали сімейного насильства, в умовах закладів середньої освіти.

Методи дослідження. Мета і завдання магістерської роботи потребують комплексного підходу до обрання методів дослідження. У процесі розв'язання зазначених завдань використовувалися теоретичні та емпіричні методи дослідження: аналіз логічної, лінгвістичної, загально-дидактичної, методичної літератури в розрізі досліджуваної проблеми, вивчення передового педагогічного досвіду, теоретичне узагальнення, метод теоретичного аналізу та синтезу під час визначення мети, завдань, предмета, об'єкта дослідження. До групи емпіричних входили: спостереження, діагностика.

Наукова новизна. У результаті роботи було розроблено соціально-педагогічну програму з профілактики сімейного насильства щодо дітей, в умовах закладів середньої освіт.

Теоретичне значення роботи – в роботі теоретично обґрунтовано поняття «насильство над дітьми», охарактеризовано причини та наслідки домашнього насильства над дітьми.

Практична значущість роботи полягає в тому, що викладені в роботі методичні рекомендації можуть бути використані в науково-дослідній роботі для подальших досліджень загальних і спеціальних питань стосовно даної проблематики. А також у навчальному процесі при підготовці лекцій, відповідних розділів підручників і навчальних посібників, при викладанні навчальної дисципліни, а також у науково-дослідній роботі студентів.

Експериментальна база дослідження. Учні загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 1, Херсонської обл., Високопільського р-на, смт Високопілья.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження було представлено на науковій конференції «Формування професійних компетентностей учнівської та студентської молоді в межах STEM-освіти» у рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції «Могилянські читання-2018» (16 листопада 2018р., м. Миколаїв).

Публікації.

Босюк, В.А. Соціально-медичний супровід дітей, які зазнали насильства в сім'ї [Текст] /В.А. Босюк // Могилянські читання - 2018. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти: XXI Всеукраїнська науково-практична конференція: тези доповідей наукової конференції «Формування професійних компетентностей учнівської та студентської молоді в межах STEM-освіти».- Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018.- С.98-101.

Босюк В.А. Соціально-медичний супровід дітей, які зазнали насильства в сім'ї [Текст] /В.А. Босюк // Студентські наукові студії: Молодіжний науковий журнал. - Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019.- Випуск 35 (79).- С.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (67 найменувань) та додатків. Загальний обсяг складає 138 сторінки, з них 96 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми магістерської роботи, представлено мету і завдання, визначено об'єкт та предмет, сформульовано методологію і експериментальну базу дослідження, показано наукову новизну, теоретичну і практичну значущість отриманих результатів, апробацію результатів.

У першому розділі **«Теоретичні аспекти вивчення домашнього насильства над дітьми»** було проаналізовано такі основні поняття, як «фізичне насильство», «психологічне насильство», «сексуальне насильство», «сімейне насильство», «дитинство», «сім'я», охарактеризовано сутність і зміст даних понять. Розкрито основні причини та наслідки домашнього насильства над дітьми. Визначено насильство над дітьми в сім'ї як соціальну проблему сучасного суспільства.

Також досліджено наступні форми домашнього насильства як: фізичне насильство, сексуальне насильство, психологічне насильство, економічне насильство, також виділяють таке насильство як нехтування інтересами дитини (відсутність їжі, медичної допомоги, навчання і т.п.).

Серед основних причин прояву актів насильства в сім'ї по відношенню до дітей названі стреси, бідність, патріархальні цінності, соціальна ізоляція, відсутність соціальної підтримки, безробіття, низький рівень освіти батьків, відсутність навичок виховання дітей, розлучення і пов'язане з ним

диференційоване батьківство чи материнство, великі родини, а також ряд інших проблем на індивідуальному, сімейному та соціальному рівні.

Насильство над дітьми у сім'ї може мати різні види і форми, але їх наслідком завжди є серйозний збиток для здоров'я, розвитку і соціалізації дитини, нерідко – загроза для життя. Діти які постраждали або страждають від насильства відстають у розвитку, страждають різними фізичними та психо-емоційними розладами. Такі діти відчують труднощі соціалізації: у них порушені зв'язки з дорослими, немає відповідних навичок спілкування з однолітками, вони не володіють достатнім рівнем знань і ерудицією, щоб завоювати авторитет у школі та ін.

Викладене актуалізує необхідність дослідження даної теми. А саме полягає в тому, що викладені в роботі методичні рекомендації можуть бути використані в науково-дослідній роботі для подальших досліджень загальних і спеціальних питань стосовно даної проблематики. А також у навчальному процесі при підготовці лекцій, відповідних розділів підручників і навчальних посібників, при викладанні навчальної дисципліни, а також у науково-дослідній роботі студентів.

У другому розділі **«Особливості соціально-педагогічного супроводу дітей, які зазнали сімейного насильства, в умовах закладів середньої освіти»** – описано організацію, хід проведення та результати дослідження.

Нами було проаналізовано досвід організації соціальної роботи з дітьми у школі I-III ступенів № 1, Херсонської обл., Високопільського р-н, смт Високопілья. В школі у 2015 році створена служба психолого-педагогічної допомоги, в якій працює соціальний педагог, психолог, логопед. Соціальний педагог школи надає консультації з питань попередження насильства в сім'ї, а також може бути вирішене питання щодо направлення жертви насильства та членів сім'ї, стосовно яких існує реальна загроза його вчинення, до спеціалізованих установ для постраждалих від насильства в сім'ї.

Також, було проведено діагностику дітей з метою виявлення осіб які зазнали сімейного насильства. Було опитано учнів школи I-III ступеня №1. В експериментальному дослідженні бривняли участь 50 дітей, молодших школярів аналізуючи загальні показники дослідження депресії у дітей, можна зробити наступні висновки: 40% досліджуваних дітей не відчувають депресії, мають гарний настрій і задоволені власною життєвою ситуацією, приймають себе такими, якими вони є, 25% дітей проявляють легке зниження настрою, яке є ситуативним, 20 % випробовуваних проявляють «масковану депресію», 10 % досліджуваних мають високий рівень депресії і 5 % опитаних мають показники вище 30 балів за методикою, що є «зоною ризику» психологічного стану дитини яка зазнала насилля в сім'ї. Можемо сказати, що у половини опитаних дітей самооцінка сильно занижена. Низька самооцінка характеризує наявність всередині особистісних і міжособистісних конфліктів у дитини. Дослідження показало наступні результати, які можна побачити у таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Результати дослідження депресії у дітей

Показники	ВА	ВБ	ВВ	ВГ	Всього
	%	%	%	%	%
Не мають депресії	30%	–	10%	–	40%
Легке зниження настрою	–	10%	5%	10%	25%
Маскування депресії	5%	5%	–	10%	20%
Висока депресія	–	10%	–	–	10%
Вище 30 балів	-	–	-	5%	5%

У дітей з високим рівнем депресії переважає показник за Шкалою А «Негативний настрій» та «Негативна самооцінка» - 10%. Дана група проявляє

загальне зниження настрою негативна оцінка власної ефективності в цілому. Підвищений рівень тривожності. Постійне очікування неприємностей, схильність до плаксивості. Низька самооцінка, труднощі в адекватній оцінці своїх достоїнств і якостей особистості, негативна оцінка власної неефективності

Ми можемо говорити про те, що виявлені особливості можуть судити про причини депресії у дітей з високим рівнем. Це низька самооцінка, наявність проблем в міжособистісному спілкуванні і низький емоційний настрій. Дослідження показало наступні результати, які можна побачити у таблиці 2.2

Таблиця 2.2.

Результати за шкалами у дітей з високим рівнем депресії

Показники	Високий	Середній	Нижче середнього	Без вираженості
	%	%	%	%
Шкала А «негативний настрій»	5%	10%	–	–
Шкала В «міжособистісні проблеми»	5%	5%	5%	–
Шкала З «неефективність»	–	15%	–	–
Шкала Д «ангедонія»		10%	5%	–
Шкала Е «негативна самооцінка»	15%	–	–	–

Використовуючи проєктивну методику «Неіснуюча тварина» нами було проведено діагностування емоційного стану дітей. Для інтерпретації малюнків нами використано 12 показників, по ним визначається ступінь

прояву негативних емоційних станів кожної дитини. Дослідження показало наступні результати, які можна побачити у таблиці 2.3

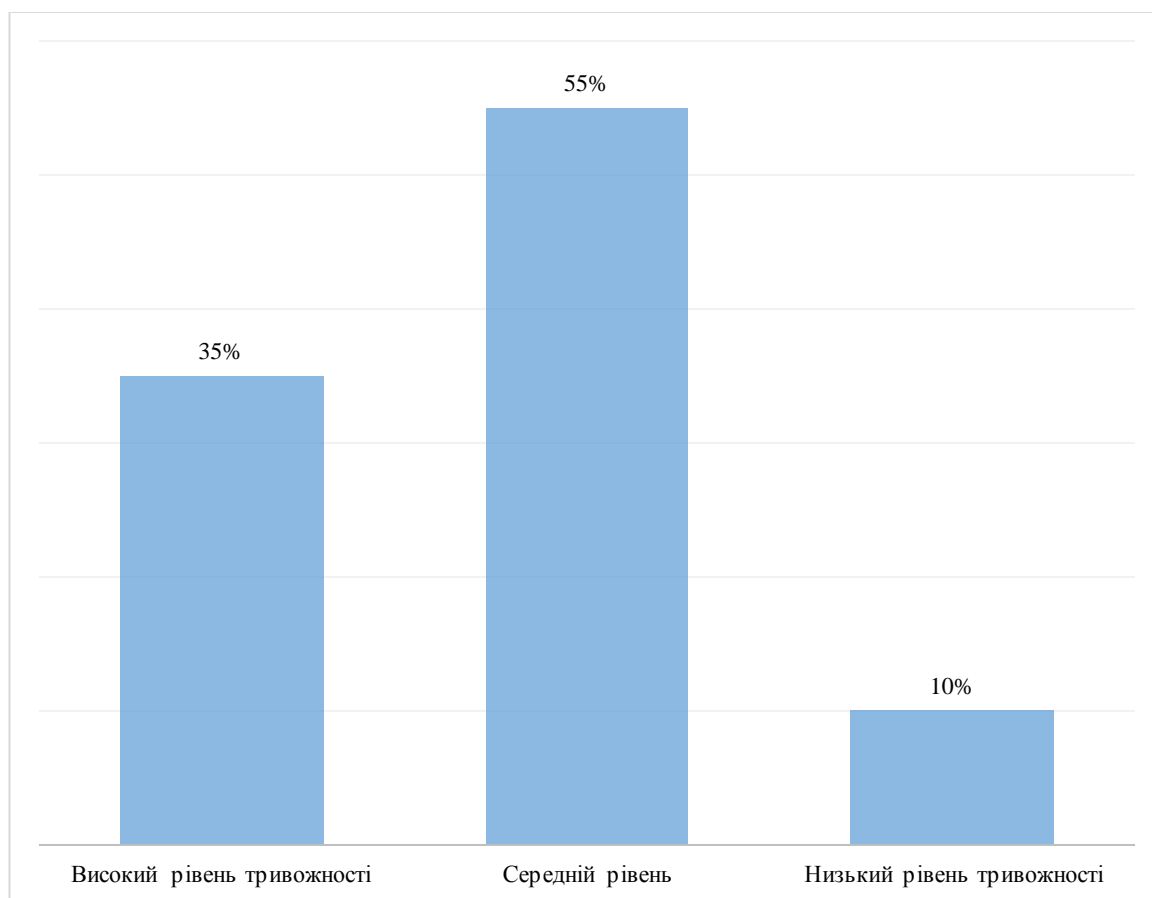

Рис. 2.3 Показники тривожності за проективною методикою «Неіснуюча тварина»

Аналізуючи дані ми виявили що, середній рівень тривожності у дітей досягає 55%, з високим рівнем тривожності 35% дітей і низький рівень мають 10%.

Далі за допомогою тесту «Драбинка» ми діагностували самооцінку дітей. Протоколи відповідей дітей за методикою «Драбинка» відображені на рис. 2.4.

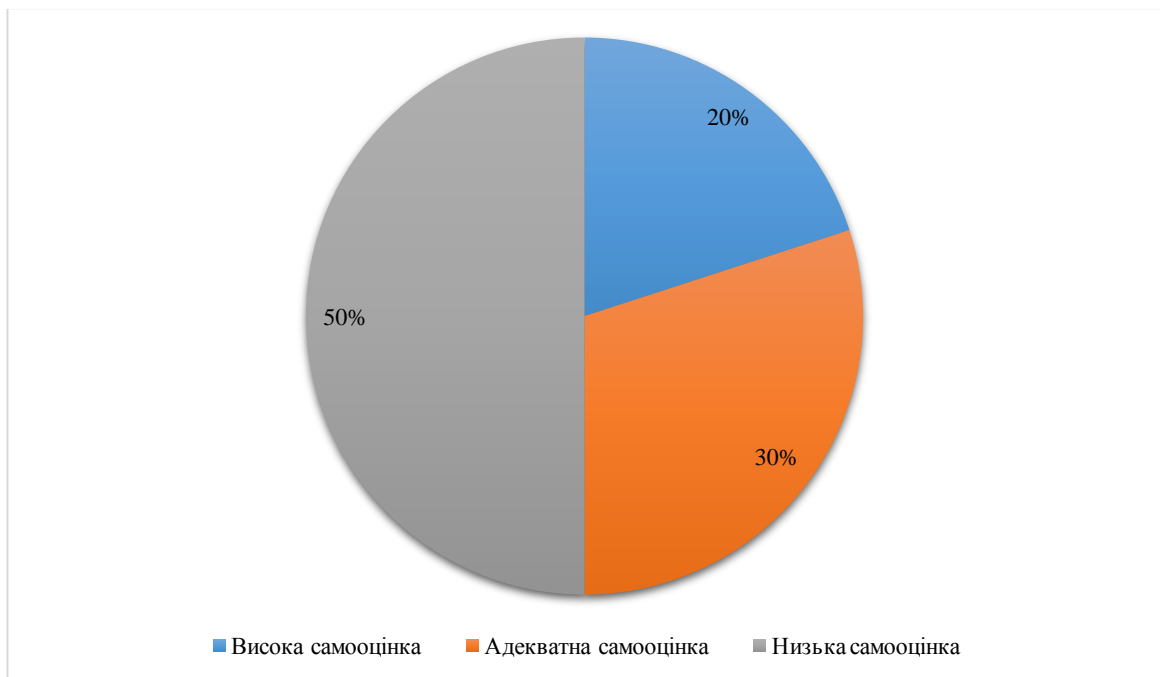

Рис.2.4 Результатів дослідження самооцінки дітей у групі.

Ми можемо сказати, що у половини опитаних дітей самооцінка сильно занижена. Низька самооцінка характеризує наявність всередині особистісних і міжособистісних конфліктів у дитини. Багато дітей поставили себе на ту ж саму щабель, на яку, на їхню думку, поставили б дорослі, але при цьому не могли пояснити «чому» і це може свідчити про інфантилізм.

Всі ці дані доводять необхідність реалізації програми соціально-педагогічної роботи з профілактики сімейного насильства щодо дітей, в умовах закладів середньої освіти. Саме тому нами було запропоновано таку програму. Адже профілактика є одним з основних і перспективних напрямків діяльності з соціального захисту та підтримки дітей.

На підставі теоретичних і емпіричних даних ми розробили програму для профілактики психологічного насильства в сім'ї над дітьми і довели її ефективність. Наша програма ґрунтується на когнітивно-поведінковому підході, так як використовується головний механізм цього підходу – заміна одного небажаного виду поведінки на інший, більш прийнятний. Тут велике значення надається установкам і мотивації. Основною цільовою групою в профілактиці насильства є батьки і діти з високим відсотком виявлених проблем при діагностиці дитячо-батьківських відносин.

Аналізуючи результати контрольного етапу експерименту, ми довели, що розроблена програма профілактики психологічного насильства в дитячо-батьківських відносинах показала свою ефективність. Спільні заняття батьків з дітьми допомогли зняти напруженість в дитячо-батьківських відносинах, встановити більш доброзичливі стосунки. Досвід роботи показав, що навіть самі важкі ситуації у вихованні можна вирішити, якщо можна відновити сприятливий стиль спілкування в сім'ї.

Аналізуючи отримані результати, можна відзначити, що рівень тривожності дітей знизився, 70% дітей мають адекватну самооцінку, у батьків змінився рівень відносин до дітей, що свідчить про ефективність проведеної програми.

Отже, мета програми досягнута і нами були вирішені всі поставити завдання. Розглянуті напрями соціальної профілактики жорстокого поводження з дітьми в сім'ї, використовувані в практиці роботи, насамперед, сприяють корекції дитячо-батьківських взаємин, поліпшення сімейного мікроклімату і покликані, в цілому стабілізувати інститут спільної родини.

Профілактика сімейного насильства, на наш погляд, полягає в наступному, необхідно налагодити чітку взаємодію між різними органами, які безпосередньо займаються з дітьми: дитячі сади, школи і т.д. Не треба боятися розповідати про те, що відбувається насильство. Чим раніше почнеться робота з сім'єю, тим більша ймовірність позитивного результату. Для виявлення сімей з прихованими ознаками неблагополуччя, на мій погляд, необхідно в навчальних закладах проводити тестування, як дітей, так і їх батьків. До розробки подібних тестів необхідно залучати фахівців різних сфер: психологів, соціальних педагогів, вчителів, юристів, соціологів і т. д.

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставлених завдань магістерської роботи можна зробити наступні висновки:

1. Існують різні види насильства які батьки вчиняють по відношенню до своєї дитини в сім'ї. Фізичне насильство – це нанесення дитині фізичних травм, різних тілесних пошкоджень, які завдають шкоди здоров'ю дитини, порушують її розвиток і позбавляють життя. Це побиття, катування, ляпаси. Емоційна образа висловлювання або дії, які змушують дитину думати, що вона небажана і нікчемна. Дорослі можуть кричати, погрожувати, ігнорувати дитину. Сексуальне насильство – це будь-який сексуальний контакт між дорослим і дитиною, меншою дитиною зі старшою дитиною, а також демонстрація дитині порнознімків. Нехтування дитиною – залишення дитини без нагляду, відсутність належного забезпечення основних потреб дитини в їжі, одязі, житлі, вихованні, освіті, меддопомогі і т.д.

2. На сьогоднішній день не існує єдиної думки щодо першопричин виникнення сімейного насилля над дітьми. Застосування будь-якого насильства в сім'ї, нехтування основними потребами дитини є небезпечними по відношенню до особистості, що тільки починає розвиватися в соціумі. Отже, причин виникнення насильства в сім'ї велика кількість. Серед основних причин прояву актів насильства в сім'ї по відношенню до дітей названі стреси, бідність, патріархальні цінності, соціальна ізоляція, відсутність соціальної підтримки, безробіття, низький рівень освіти батьків, відсутність навичок виховання дітей, розлучення і пов'язане з ним диференційоване батьківство чи материнство, великі родини, а також ряд інших проблем на індивідуальному, сімейному та соціальному рівні. Та все ж варто детальніше зупинитися на причинах домашнього насильства над дітьми.

Провівши аналіз наукових джерел, було з'ясовано, що серед причин виникнення жорстокого поведження до дітей можна виділити наступні:

безробітність або низька матеріальна забезпеченість, алкоголізм одного чи обох батьків, самотність чи шлюб, який розпався, занадто маленьке житло, що посилює напругу, озлобленість батьків чи розчарованість у житті, фізична чи психічна перевтома, незрілість батьків, егоїзм батьків, прагнення їх до розваг, відсутність прив'язаності до дитини, надмірна вимогливість, народження другої дитини, велика кількість дітей, небажана дитина (як привід і примус до укладення шлюбу), передчасно народжена в шлюбі дитина, яка дає привід до сварок та розриву, позашлюбна дитина як об'єкт виміщення зла на його матір (батька), дитина з фізичними та психічними недоліками, від якого хочуть позбавитися.

Також можна виділити такі наслідки жорстокого поводження з дітьми: фізичні (травми черевної порожнини і грудної клітини, травми головного мозку, синці та рубці, опіки, травми центральної нервової системи, інвалідність, переломи, подряпини та рвані рани, погіршення зору), сексуальні проблеми і проблеми з репродуктивним здоров'ям (статеві дисфункції, хвороби, що передаються статевим шляхом, включаючи ВІЛ/СНІД, небажана вагітність), психологічні та поведінкові (алкоголізм та наркоманія, погіршення пізнавальних здібностей, злочинна, жорстока поведінка, депресія і тривога, затримка в розвитку, порушення харчування та сну, почуття сорому і вини, гіперактивність, погані взаємостосунки, погана успішність, низька самооцінка, посттравматичні стресові розлади, суїцидальна поведінка і аутоагресія), інші наслідки для здоров'я (синдром подразненого кишечника, хвороби печінки, ішемічна хвороба серця, безпліддя тощо).

3. Насильство в сім'ї – це величезна соціальна і соціально-психологічна проблема. На жаль, це явище досить поширене в усьому світі і в усіх верствах населення. Домашні тирані і деспоти – це приналежність будь-яких класів і станів, вони є серед людей з різним рівнем освіти і будь-якої національності. Сім'я – це, заснована на шлюбі або кровній спорідненості, мала група, члени якої об'єднані спільним проживанням і веденням

домашнього господарства, емоційним зв'язком, взаєминами обов'язками по відношенню один до одного. Сімейне (домашнє) насильствоу свою чергу являється системлю поведінки однієї людини для встановлення та збереження влади та контролю над іншою людиною.

Діти є найбільш незахищеними членами суспільних відносин. Тому дитина залежить від дорослих, потребує підтримки і захисту з боку сім'ї, взаємини всередині якої регулюються за допомогою сімейного законодавства. Насильство в сім'ї над дітьми, будучи соціальною проблемою, вимагає свого комплексного вивчення і включає в себе заходи, спрямовані на припинення злочинів щодо особистості. Ці заходи повинні забезпечити право кожного члена сім'ї як громадянина на безпеку життя, свободу і охорону гідності, а також спрямовані на соціальну профілактику, тобто на попередження насильства в сім'ї. Важливість такого напрямку очевидна, оскільки державна політика попередження насильства в сім'ї ще не сформована.

4. В роботі нами було проаналізовано організацію соціальної роботи з дітьми у школі I-III ступенів № 1, Херсонської обл., Високопільського р-н, смт Високопілья. В школі у 2015 році створена служба психолого-педагогічної допомоги, в якій працює соціальний педагог, психолог, логопед. Соціальний педагог школи надає консультації з питань попередження насильства в сім'ї, а також може бути вирішене питання щодо направлення жертви насильства та членів сім'ї, стосовно яких існує реальна загроза його вчинення, до спеціалізованих установ для постраждалих від насильства в сім'ї. Основою діяльності соціального педагога з дітьми які страждають від домашнього насилля є наступні форми роботи: індивідуальні бесіди, відвідування на дому, малі педагогічні ради, батьківські збори, батьківський всеобуч.

Велику увагу приділяє профілактичній роботі. У співпраці з іншими установами, організаціями ведеться робота по ранньому виявленню підлітків з девіантною поведінкою, надається своєчасна допомога у вирішенні

сімейних конфліктів, надаються рекомендації з оздоровлення умов сімейного виховання, допомагають в здійсненні кваліфікованої правової, психологічної, а також матеріальної підтримки, що дозволяє запобігти незворотні процеси у відхиленні від норм поведінки.

Попереджувально-профілактична діяльність у школі здійснюється через систему індивідуальних бесід, занять, позакласних заходів. Профілактична робота з батьками передбачає встановлення невикористаного резерву сімейного виховання, знаходження шляхів оптимальної педагогічної взаємодії установи та сім'ї, включення сім'ї у виховний процес через систему, спільних заходів з дітьми та батьками.

5. Нами було проведено діагностику дітей з метою виявлення осіб які зазнали сімейного насильства. Було опитано учнів школи I-III ступеня №1. В експериментальному дослідженні бривняли участь 50 дітей, молодших школярів. Аналізуючи загальні показники дослідження депресії у дітей, можна зробити наступні висновки: Менша половина досліджуваних дітей не відчують депресії, мають гарний настрій і задоволені власною життєвою ситуацією, приймають себе такими, якими вони є, 25% дітей проявляють легке зниження настрою, яке є ситуативним, 20% випробовуваних проявляють «масковану депресію», 10% досліджуваних мають високий рівень депресії і 5% опитаних мають показники вище 30 балів, що є «зоною ризику» психологічного стану дитини яка зазнала насилля в сім'ї. Що відноситься самооцінки то у половини опитаних дітей самооцінка сильно занижена. Низька самооцінка характеризує наявність всередині особистісних і міжособистісних конфліктів у дитини.

Отже, з проведеного дослідження ми зробили висновок, що половина опитаних дітей потребують соціально-педагогічної допомоги. Це викликало необхідність реалізації програми соціально-педагогічної роботи з профілактики сімейного насильства щодо дітей, в умовах закладів середньої освіти.

6. Саме тому нами було запропоновано таку програму. Адже профілактика є одним з основних і перспективних напрямків діяльності з соціального захисту та підтримки дітей. Наша програма ґрунтується на когнітивно-поведінковому підході, так як використовується головний механізм цього підходу – заміна одного небажаного виду поведінки на інший, більш прийнятний. Тут велике значення надається установкам і мотивації. Основною цільовою групою в профілактиці насильства є батьки і діти з високим відсотком виявлених проблем при діагностиці дитячо-батьківських відносин.

Аналізуючи результати контрольного етапу експерименту, ми довели, що розроблена програма профілактики психологічного насильства в дитячо-батьківських відносинах показала свою ефективність. Спільні заняття батьків з дітьми допомогли зняти напруженість в дитячо-батьківських відносинах, встановити більш доброзичливі стосунки. Досвід роботи показав, що навіть самі важкі ситуації у вихованні можна вирішити, якщо можна відновити сприятливий стиль спілкування в сім'ї. Аналізуючи отримані результати, можна відзначити, що рівень тривожності дітей знизився, діти тепер мають адекватну самооцінку, у батьків змінився рівень відносин до дітей, що свідчить про ефективність проведеної програми. Отже, мета програми досягнута і нами були вирішені всі поставити завдання. Розглянуті напрями соціальної профілактики жорстокого поводження з дітьми в сім'ї, використовувані в практиці роботи, насамперед, сприяють корекції дитячо-батьківських взаємин, поліпшення сімейного мікроклімату і покликані, в цілому стабілізувати інститут спільної родини.

Профілактика сімейного насильства, на наш погляд, полягає в наступному, необхідно налагодити чітку взаємодію між різними органами, які безпосередньо займаються з дітьми: дитячі сади, школи і т.д. Не треба боятися розповідати про те, що відбувається насильство. Чим раніше почнеться робота з сім'єю, тим більша ймовірність позитивного результату. Сьогодні реально існує велика мережа відомств, що займаються вирішенням

проблеми насильства (служби сім'ї, материнства і дитинства, установи охорони здоров'я, освіти, бюро судово-медичної експертизи, правоохоронні органи, прокуратура, суд, релігійні конфесії), кожне з яких має централізоване керівництво. Спільна діяльність всіх відомств повинна орієнтуватися на досягнення мети поліпшення становища дитини.

Таким чином, незважаючи на складність роботи з соціально-педагогічної профілактики, життя постійно переконує, що легше і з набагато меншими витратами для суспільства і особистості не допустити можливих відхилень у поведінці та діяльності соціального суб'єкта, ніж потім боротися і долати виниклі негативні та несприятливі наслідки. Особливо це стосується такої актуальної для нашого суспільства проблеми, як насильство над дітьми в сім'ї.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Босюк, В.А. Соціально-медичний супровід дітей, які зазнали насильства в сім'ї [Текст] /В.А. Босюк // Могилянські читання - 2018. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти: XXI Всеукраїнська науково-практична конференція: тези доповідей наукової конференції «Формування професійних компетентностей учнівської та студентської молоді в межах STEM-освіти».- Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018.- С.98-101.

Босюк В.А. Соціально-медичний супровід дітей, які зазнали насильства в сім'ї [Текст] /В.А. Босюк // Студентські наукові студії: Молодіжний науковий журнал. - Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019.- Випуск 35 (79).- С.

АНОТАЦІЇ

Босюк В. А. Соціально-педагогічний супровід дітей, які зазнали насильства в сім'ї, в умовах закладів середньої освіти. – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття академічного ступеня магістра за спеціальністю – 231 соціальна робота. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Магістерська робота присвячена дослідженню наукового обґрунтування сутності соціально-педагогічного супроводу дітей, що зазнали сімейного насильства, в умовах закладів середньої освіти.

В роботі теоретично охарактеризовано поняття «насильство над дітьми», види, причини та наслідки домашнього насильства. Розглянуто насильство над дітьми в сім'ї як соціальну проблему сучасного суспільства. Проаналізовано досвід соціально-педагогічного супроводу дітей, що зазнали сімейного насильства (на прикладі ЗСО).

У результаті роботи було розроблено соціально-педагогічну програму з профілактики сімейного насильства щодо дітей, в умовах закладів середньої освіти.

Ключові слова: фізичне насильство, психологічне насильство, сексуальне насильство, сімейне насильство, дитинство, сім'я.

Босюк В. А. Социально-педагогический сопровождение детей, подвергшихся насилию в семье, в условиях учреждений среднего образования. - Рукопись.

Магистерская работа на получение академической степени магистра по специальности - 231 социальная работа. - Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, Николаев, 2019.

Магистерская работа посвящена исследованию научного обоснования сущности социально-педагогического сопровождения детей, подвергшихся семейного насилия, в условиях учреждений среднего образования.

В работе теоретически охарактеризовано понятие «насилие над детьми», виды, причины и последствия домашнего насилия. Рассмотрены насилие над детьми в семье как социальную проблему современного общества. Проанализирован опыт социально-педагогического сопровождения детей, подвергшихся семейного насилия (на примере УСО).

В результате работы был разработан социально-педагогическую программу по профилактике семейного насилия в отношении детей, в условиях учреждений среднего образования.

Ключевые слова: физическое насилие, психологическое насилие, сексуальное насилие, семейное насилие, детство, семья.

Basiuk V.A. Social-pedagogical support of children who have been subjected to domestic violence in the conditions of secondary education institutions. - The Manuscript.

Master's work in obtaining the academic degree of a master in specialty - 231 social work. - Petro Mohyla Black Sea National University, Nikolaev, 2019.

The master's work is devoted to the research of the scientific substantiation of the essence of social and pedagogical support for children who have suffered family violence in the conditions of secondary education institutions.

The concept of "violence against children", types, causes and consequences of domestic violence is described theoretically. Violence against children in the family is considered as a social problem of modern society. The experience of socio-pedagogical support of children who have been subjected to domestic violence (as an example of ISE) has been analyzed.

As a result of the work, a socio-pedagogical program on the prevention of family violence against children was developed, in conditions of secondary education institutions.

Key words: physical violence, psychological violence, sexual violence, family violence, childhood, family.